

פתח בבור וסיים בכותל - He began with a pit and ended with a wall

Overview

The משנה states that one should not dig a pit near his friend's בור, unless he distances his pit from his friends wall three טפחים. The גמרא asked why does he begin by mentioning בור and concluding by saying a wall. אביי answered that the משנה means from the wall of the בור. There is a dispute between רש"י and תוספות as to what the גמרא says next.

בקונטרס גרס¹ בתר דשני מכותל בורו שנינו וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו -

After the גמרא answered, מכותל בורו שנינו, in פרש"י the text of the גמרא continues and asks, so let the משנה state 'unless he distances from his בור' -

ואינו נראה כמו שאפרש² -

And this does not appear to be correct, as I will explain -

ואי גרס לה³ הכי גרס לה פתח בבור וסיים בכותל וליתני אלא אם כן הרחיק מבורו⁴ -

And if there is such a גירסא, this is how it should be read; he begins with בור and ends with כותל, but her should have taught, 'unless he distanced himself from his בור' -

וכן משמע מתוך פירוש רבינו חננאל⁵ -

And so it seems from the ר"ה of the פי' -

גירסא anticipates a difficulty with his (and the ר"ה's) proposed:

ואף על גב דבריש המניח⁶ (בבא קמא דף כז,א) כי פריך פתח בכד וסיים בחבית -

And even though that in the beginning of המניח, פרק המניח, when the גמרא asks a similar question; 'he began with a jug and concluded with a barrel'; the גמרא there -

לא קא מסיים וליתני ואם הוזק בעל הכד כולי⁷ -

¹ See רש"י ד"ה וליתני. The גמרא is asking (according to this גירסא), why does the משנה state 'מכותל' and we interpret it to mean 'מכותל בורו', when it can state explicitly 'מבורו'.

² בתוס' ד"ה מכותל.

³ גמרא, it should appear in the following manner. (וליתני מכותל בורו) is saying if such a question does appear in the גמרא.

⁴ It should be one long question; first stating the problem (why פתח בבור וסיים בכותל) and then offering a suggestion what the משנה should have said. But not like פרש"י that after we asked פתח בבור וכו' and answered that מכותל בורו שנינו, we go and ask (again) הרחיק מבורו.

⁵ Presumably רש"י means that the ר"ה agrees with the גרסא לה הכי גרס לה, that the question of וליתני מבורו is written in conjunction with the question of פתח בבור וכו' (as רש"י is גורס), but not after the answer of מכותל בורו שנינו.

⁶ The משנה there states; המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב.

Does not conclude, 'but it should have taught 'and if he was damaged the owner of the jug', etc. is liable' –

תוספות responds:

אין לשון הגמרא שוה⁸ אלא פעמים מאריך ופעמים מקצר:

The language of the גמרא is not the same everywhere, but rather sometimes he elaborates, and sometimes he abbreviates.

Summary

The question of 'וליתני מבורר', according to רש"י is asked after the answer of 'מכותל' בורר שנינו'; while according to תוספות, if anything, it is asked in conjunction and as an elaboration of the initial question בכותל וסיים בבור (but not as an independent question after the answer of 'מכותל בור שנינו').

Thinking it over

המניה asks why here the גמרא adds the suggestion (of וליתני מבורר), while in המניה, the גמרא does not add ולייתני וכו' בעל הכד חייב⁹. Seemingly we can differentiate, that there the גמרא cannot say (with surety) ולייתני בעל הכד, for perhaps the ולייתני should be (המניה את הכד instead of ולייתני המניה את החבית); however here the גמרא is sure that it should state מבורר (instead of מכותל חבירו). What is תוספות question?

⁷ We see from there that the syntax of the גמרא is to merely pose the question and not offer the suggestion how it should be written (since that is obvious from the question), so why here does תוספות 'condone' (as well as the ר"ח) writing the suggestion after the question (since this suggestion is obvious)?! See 'Thinking it over'.

⁸ Therefore we cannot ask this type of question.

⁹ See footnote # 7.